

GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PODSTAWOWA 4–6
PRZEDMIOT | JĘZYK POLSKI

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE DLA NAUCZYCIELA

SCENARIUSZ LEKCJI

opracowanie: Aleksandra Korczak

FILM | „Ronja, córka zbójnika”

„Ronja Rövardotter”, Szwecja/Norwegia 1984, 126 min

reżyseria: Tage Danielsson

scenariusz: Astrid Lindgren

obsada: Hanna Zetterberg, Dan Håfström, Börje Ahlstedt

Ronja urodziła się w rodzinie opryszków, którzy swoją siedzibę mieli w wielkim zamku w środku lasu. W nocy, kiedy doszło do narodzin, piorun roztrzaskał skałę, na której stał zamek jej ojca Mattisa, dzieląc twierdzę na pół. Ronja dorastała w szczęśliwej atmosferze, nie zdając sobie sprawy z prawdziwej profesji, którą zajmuje się jej ojciec. Pewnego dnia spotyka rudego chłopca w swoim wieku. Okazuje się, że to Birk, syn Borki, śmiertelnego wroga Mattisa. Od niego dowiaduje się, że zbójcy Borki osiedlili się w drugiej połowie zamku, która od czasu pamiętnej burzy była niezamieszkała. Mimo początkowej nieufności Birk i Ronja zostają przyjaciółmi. Nie podoba się to jednak Mattisowi...

W jaki sposób adaptacja filmowa uatrakcyjnia dzieło literackie?

Temat lekcji

W jaki sposób adaptacja filmowa uatrakcyjnia dzieło literackie?

Czas trwania lekcji

45 min

Cele lekcji

Podczas lekcji uczeń:

- rozumie swoistość tekstów kultury przynależnych do: literatury, teatru, filmu, muzyki, sztuk plastycznych i audiowizualnych;
- rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa), oraz wskazuje różnice między tekstem literackim i jego adaptacją;
- odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

Powiązanie z podstawą programową

Podczas lekcji uczeń:

- I.2.9. wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego (scenariusz, reżyseria, ujęcie, gra aktorska, muzyka);
- I.2.10. rozumie, czym jest adaptacja filmowa utworu literackiego, oraz wskazuje różnice między tekstem a jego adaptacją;
- II.3.4. rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- IV.1. doskonali głośne czytanie.

Metody i formy pracy

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące metody i formy pracy z uczniem:

- elementy dramy;
- metoda aktywizująca: czytanie performatywne;
- metoda problemowa: analiza tekstu;
- dyskusja na forum klasy.

Środki dydaktyczne

Podczas lekcji nauczyciel wykorzystuje następujące środki dydaktyczne:

- film „Ronja, córka zbójnika”;
- karty pracy;
- karteczki z przykładami przeżyć wewnętrznych (ZAŁĄCZNIK DO SCENARIUSZA).

Przygotowanie do lekcji

Lekcja powinna się odbyć po obejrzeniu filmu „Ronja, córka zbójnika” w reżyserii Tage Danielssona. Należy także wydrukować karty pracy indywidualnej oraz wydrukować i pociąć karteczki (ZAŁĄCZNIK DO SCENARIUSZA).

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzenie

Nauczyciel przedstawia temat lekcji, a następnie rozdaje uczniom pocięte karteczki (ZAŁĄCZNIK DO SCENARIUSZA), polecając uczniom i uczennicom, aby zachowali ich treść dla siebie. W każdej z dwóch identycznych tabeli znajduje się 20 karteczek, w sumie jest ich 40 – odpowiedzi na nich mogą się powtarzać. Gdy już każdy w klasie otrzyma karteczkę, uczniowie w parach próbują wyrazić treść karteczek bez słów – jedynie na migi, wykorzystując swoje ciało jak przy grze w kalambury. Na zabawę przeznaczają

się 5 minut. Po ich upływie nauczyciel prosi, by zgłosiły się osoby, którym nie udało się wyrazić treści ich karteczek w sposób niewerbalny, oraz przeczytały na głos, co miały pokazać. Nauczyciel rozmawia z podopiecznymi o zadaniu:

- Czy wszystko da się wyrazić bez pomocy słów?
- Czy czasem wystarczy sama mimika, by dać coś do zrozumienia?
- W jakim zawodzie umiejętności ukazywania przeżyć wewnętrznych są wyjątkowo ważne?

Oczywiście chodzi o aktorstwo, ale jeżeli żaden uczeń nie wpadnie na ten pomysł, nie trzeba jeszcze o tym mówić.

Realizacja tematu

Osoba prowadząca lekcję rozdaje uczniom karty pracy z fragmentem powieści „Ronja, córka zbójnika”, na podstawie której powstała obejrzana przez uczniów ekranizacja. Chętnym uczniom i uczennicom przydziela się role: narratora, Ronji, Birka, z jednoczesnym zaznaczeniem, że trzeba wczuć się w czytany tekst, starając się ukazywać wszystko jak najbardziej barwnie, z włączeniem emocjonalnej interpretacji. Po przeczytaniu fragmentu nauczyciel zadaje pytania:

- Czy intensywniej przeżywaliście tekst czytany czy film? Dlaczego?
- Które fragmenty przeczytanego tekstu bardzo łatwo zamienić na język filmu?
- Czy w filmie pojawiło się coś, czego w książce nie ma, dzięki czemu odbiór staje się ciekawszy, atrakcyjniejszy?
- Przypomnijcie sobie, w jaki sposób wypowiadali dialogi aktorzy grający w filmie. Czy dało się z ich wypowiedzi odczytać emocje?

Uczniowie przechodzą do rozwiązania Zadania nr 2. Nie dotyczy ono już walorów filmowych, tylko tych elementów dzieła literackiego, które wyjątkowo trudno ukazać w dziele filmowym. Przede wszystkim należy zaznaczyć odpowiedź d), ale można też e). Osoba prowadząca zajęcia podkreśla, że w filmie wiele zależy od talentu aktorów – ci najzdolniejsi potrafią ukazać konkretne emocje, chociaż czasem nie jest to łatwe, o czym uczniowie przekonali się podczas wstępu do lekcji. Największą trudnością z pewnością jest oddanie w filmie przemyśleń, wątpliwości, obaw i marzeń bohaterów, czyli ich życia wewnętrznego, które w dziele literackim relacjonuje narrator. Warto podkreślić, że to istotna różnica między powieściami i filmami – w tych drugich zwykle narratora nie ma.

Nauczyciel czyta na głos polecenie do Zadania nr 3, a także terminy z banku pojęć. Pyta uczniów, czy mają pomysły, jakie odpowiedzi sformułować w tej części karty pracy. Jeżeli nie – zadaje pytania naprowadzające.

Przewidywane odpowiedzi:

Przeżycia wewnętrzne bohaterów próbuje się ukazać przede wszystkim poprzez grę aktorską. Kompozytor stara się o ułożenie pasującej do nich muzyki. Dzięki ścieżce dźwiękowej film zyskuje nastrój odzwierciedlający emocje bohaterów. Można także dopisać do scenariusza monologi i dialogi, których nie było w powieści, ale które wyrażą przemyślenia postaci, w oryginale literackim opisane w toku narracji.

Podsumowanie tematu

Nauczyciel albo nauczycielka zaprasza chętnych uczniów, by zaproponowali wniosek z lekcji, w której uczestniczyli. Jeżeli któryś z nich będzie szczególnie trafny, można go zapisać na tablicy i do zeszytów.

Proponowane wnioski:

- literatura i film wykorzystują różne środki wyrazu i wiele je od siebie różni;
- nie da się w stu procentach przenieść powieści na język filmu;
- nieodłącznym elementem powieści jest narracja, której w filmie zwykle nie ma;
- film może uatrakcyjnić wersję literacką;
- bardzo wiele zależy w filmie od gry aktorskiej.

Praca domowa

Dla osób chętnych: Wyszukaj w Internecie (np. w serwisie YouTube) zwiastun do obejrzanego przez Ciebie filmu „Ronja, córka zbójnika” z 1984 roku. Obejrzyj go i napisz, jakie uczucia i emocje wyraża według Ciebie muzyka wykorzystana w zwiastunie.

KARTA PRACY

Zadanie nr 1

Przeczytajcie z podziałem na role zamieszczony fragment powieści „Ronja, córka zbójnika” autorstwa Astrid Lindgren.

Życie w Niedźwiedziej Grocie będzie ciężkie, wiedzieli o tym, ale ich to nie przerażało. Ronja zdołała zupełnie już zapomnieć o smutku, który ogarnął ją w nocy. Najedli się i rozgrzali, poranek wstał świetlisty, a oni byli wolni jak ptaki. Wydawało się, jakby dopiero w tym momencie naprawdę to pojęli. Wszystko, co było takie ciężkie i trudne w ostatnim czasie, mieli teraz poza sobą. Oboje postanowili o tym zapomnieć i nigdy więcej nie wracać do tego nawet myślą.

– Ronja – odezwał się Birk – Czy ty rozumiesz, że jesteśmy wolni, tak wolni, że z radości można śmiać się na całe gardło?

– Wiem, i to jest nasze bogactwo – odparła Ronja. – Nikt nie może nam tego odebrać ani nas stąd wypędzić.

Siedzieli więc nadal przy ognisku. Słońce tymczasem wytoczyło się na niebo, pod nimi szumiała rzeka, a dookoła budził się las. Korony drzew poruszały się lekko w porannym wietrze, kukułki kukały gdzieś w pobliżu, dzięcioł stukał w pień sosny, a po przeciwnej stronie rzeki wynurzyła się z lasu rodzina łosi. A oni siedzieli razem, przepełnieni takim uczuciem, jak gdyby wszystko to do nich należało, łosie i las, i co tylko żyło dookoła.

Źródło tekstu: Astrid Lindgren, „Ronja, córka zbójnika” w tłum. Ilon Wikland, Nasza Księgarnia, Warszawa 1998, s. 153.

Zadanie nr 2

Podkreśl jedną linią fragmenty narracji, które według Ciebie wyjątkowo trudno przenieść na język filmu. Czego one dotyczą, co opisują? Zaznacz prawidłową odpowiedź (albo odpowiedzi):

- a) czas i miejsce akcji;
- b) zjawiska przyrody;
- c) wypowiedzi bohaterów;
- d) przemyślenia bohaterów;
- e) uczucia bohaterów.

Zadanie nr 3

Jakimi zabiegami mogą się posłużyć twórcy filmowi, by spróbować odzwierciedlić przeżycia wewnętrzne postaci? Wykorzystaj przynajmniej trzy terminy z poniższego banku pojęć:

gra aktorska, ścieżka dźwiękowa, reżyser, ujęcie,
muzyka, scenariusz, kompozytor, aktor, mimika,
atmosfera, nastrój, dialog, monolog

.....
.....
.....
.....

ZAŁĄCZNIK DO SCENARIUSZA

CZUJĘ SMUTEK	CZUJĘ SZCZĘŚCIE	CZUJĘ ZAZDROŚĆ	CZUJĘ STRACH
NIE MAM PRACY DOMOWEJ	CZUJĘ ZŁOŚĆ	CZUJĘ WSTYD	ZGUBIŁEM/AM LEGITYMACJĘ
WCZORAJ BYŁEM/AM W KINIE	NIE PODOBAŁ MI SIĘ FILM	CZUJĘ ZACHWYT	CZUJĘ SPOKÓJ
MARZĘ O KOŃCU LEKCJI	NIGDY NIE CHCĘ DORASTAĆ	MIAŁEM/AM PIĘKNY SEN	JESTEM GŁODNY/A
LUBIĘ SŁOŃCE	NIE LUBIĘ SŁOŃCA	ZAMIERZAM ZOSTAĆ PISARZEM/PISARKĄ	BOLI MNIE RĘKA

CZUJĘ SMUTEK	CZUJĘ SZCZĘŚCIE	CZUJĘ ZAZDROŚĆ	CZUJĘ STRACH
NIE MAM PRACY DOMOWEJ	CZUJĘ ZŁOŚĆ	CZUJĘ WSTYD	ZGUBIŁEM/AM LEGITYMACJĘ
WCZORAJ BYŁEM/AM W KINIE	NIE PODOBAŁ MI SIĘ FILM	CZUJĘ ZACHWYT	CZUJĘ SPOKÓJ
MARZĘ O KOŃCU LEKCJI	NIGDY NIE CHCĘ DORASTAĆ	MIAŁEM/AM PIĘKNY SEN	JESTEM GŁODNY/A
LUBIĘ SŁOŃCE	NIE LUBIĘ SŁOŃCA	ZAMIERZAM ZOSTAĆ PISARZEM/PISARKĄ	BOLI MNIE RĘKA